

Raadsvoorstel

Datum gemeenteraad: Portefeuillehouder: Wethouder A. kraijo	Datum voorstel: 16 maart 2017 Auteur: <i>ester Kardinaal</i> Samenlevingsagenda: ja
--	---

Onderwerp:

Implementatieplan luchtkwaliteit

Voorstel:

- 1. Het bijgevoegde implementatieplan luchtkwaliteit waarin de aspecten organisatie, uitvoering van acties, financiën en de monitoring en evaluatie van het actieprogramma luchtkwaliteit zijn uitgewerkt, vast te stellen;*
- 2. De stuurgroep het mandaat te geven om een jaar te werken aan de vijf geprioriteerde en flankerende acties uit het implementatieplan;*
- 3. Op voorstel van de raad leden van de stuurgroep benoemen.*

Inleiding

Op 11 oktober 2016 is het initiatiefvoorstel van de raads werkgroep Lucht vastgesteld in de raadscommissie Grondgebied. Op verzoek van de raad zijn de elementen financiën, organisatie, evaluatie en monitoring en prioritering van acties uitgewerkt in het bijgevoegde implementatieplan luchtkwaliteit.

Beoogd resultaat

Het actieprogramma luchtkwaliteit streeft naar het blijven voldoen aan de wettelijk geldende Europese luchtkwaliteitsnormen. Stapsgewijs wordt daarnaast gewerkt aan het bereiken van de gezondheidsadvieswaarden voor de luchtkwaliteit van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) in het jaar 2030. Deze WHO-adviesnormen voor de buitenlucht zijn normen waaronder geen schadelijke gezondheidseffecten meer te verwachten zijn. Deze normen zijn wetenschappelijk onderbouwd en worden om de paar jaar herzien. De wettelijk geldende EU-normen voor luchtkwaliteit zijn veelal een factor twee hoger dan de gezondheidskundige normen die de WHO adviseert, namelijk voor fijnstof 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ in plaats van de Europese normen van 40 PM_{10} $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Argumenten

1.1 Het voorstel sluit aan bij de doelstellingen van de Samenlevingsagenda

De luchtkwaliteit in Alblasserdam is de afgelopen jaren een punt van zorg en aandacht geweest voor de gemeente Alblasserdam en haar inwoners. In de Samenlevingsagenda wordt het verbeteren van de luchtkwaliteit als prominent doel van de gemeente Alblasserdam genoemd, met als resultaat een gezondere leefsituatie voor de inwoners van Alblasserdam. Bovendien sluit het actieprogramma luchtkwaliteit aan bij het gezondheidsbeleid van Alblasserdam. Dit heeft geleid tot het Actieprogramma Luchtkwaliteit Alblasserdam 2016 – 2020, dat onder ambtelijke regie samen met de raads werkgroep

en wethouder Kraijo in de rol van voorzitter is vormgegeven. Het beoogde doel van de samenlevingsagenda sluit aan bij de ambitieuze doelstelling van het implementatieplan luchtkwaliteit.

1.2 Een voortvarende aanpak ter verbetering van de luchtkwaliteit

Het implementatieplan fungeert als een plan van aanpak om het Actieprogramma Luchtkwaliteit ten uitvoer te brengen. In het implementatieplan komen op verzoek van de raad de aspecten organisatiestructuur, evaluatie & monitoring, financiering, planning en acties waaraan in 2017 wordt gewerkt aan de orde. Het actieplan heeft tot doel om in een actiemodus te komen en op korte termijn concrete projecten ten uitvoer te brengen.

Kanttelingen

1.1 Microgrammenwinst versus potentiële gezondheidswinst

Op de korte termijn is de verwachting dat een beperkte verbetering van de luchtkwaliteit in Alblasterdam wordt geboekt (in termen van microgram fijnstof- en stikstofdioxidereductie). De bijdrage van het actieprogramma luchtkwaliteit ligt name in de bewustwording van burgers bij de impact die zij zelf hebben op de luchtkwaliteit en de mogelijkheden die ze hebben om de luchtkwaliteit te verbeteren.

Initiatieven binnen de looptijd van het actieprogramma hebben daarom, naast het leveren van een directe verbetering van de luchtkwaliteit, ook als doel om bewustwording en betrokkenheid van de inwoners en lokale bedrijven te creëren, zodat initiatieven binnen en buiten Alblasterdam breed gedragen worden en burgers en ondernemers bewust worden van de effecten van hun gedrag. Op de lange termijn worden de effecten van de acties uit het actieprogramma in principe meetbaar in termen van microgrammenwinst.

Financiën

In de begroting 2017 is het budget 'Ruimte voor de Samenlevingsagenda (incidenteel)' opgenomen met een maximaal bedrag van € 80.000,- (zie pagina 12 van de begroting 2017). Het college kan dit budget inzetten voor uitvoering van de door de raad vastgestelde Samenlevingsagenda. De spelregels over wensen en bedenkingen bij nieuwe investeringen, nieuwe meerjarige verplichtingen e.d. zoals opgenomen in de financiële verordening gemeente Alblasterdam 2015 (artikel 7) zijn van toepassing.

Volgens de begroting 2017 kan dit budget 'ruimte voor de Samenlevingsagenda' onder meer worden ingezet voor innovatieprojecten sociaal en nadere maatregelen volgend uit de actieplannen luchtkwaliteit en duurzaamheid. De financiering van de vijf acties en flankerende acties sluit daar op aan. In onderstaande tabel heeft Rebel Group een kostenraming opgesteld van de op te pakken acties inclusief bekostigingsbron.

Top 5 acties		Bedrag	Bekostigingsbron
1	Plaatsen borden en onderzoek milieuzone	€10.000,-	Gemeente Alblasserdam
2	Voorlichten + stimuleren verantwoorde houtstook	€25.000,-	NSL
3	Zwaar verkeer Torenbrug	€20.000,-	Gemeente Alblasserdam (jaarprogramma OZHZ)
4	Alblasserdam als proeftuin Incl. Plaatsing lucht- zuiveringsinstallaties A15 en River Art	€40.000,- €100.000,- €15.000,-	Provincie Zuid-Holland NSL Provincie Zuid-Holland
5	Koppeling thema gezondheid en luchtkwaliteit	€15.000,-	Provincie Zuid-Holland
Flankerende acties			
1	Online participatieplatform	€15.000,-	Gemeente Alblasserdam
2	Burgers zelf laten meten	€5.000,-	Gemeente Alblasserdam
3	Ruimte voor initiatieven van onderaf (incl. crowdfunding)	€5.000,- €5.000,-	Gemeente Alblasserdam Provincie Zuid-Holland
Totaal eerste ronde rollende agenda (incl. NSL-gelden)		€255.000,-	Waarvan: €55.000 gemeente Alblasserdam, €75.000,- provincie Zuid-Holland en €125.000,- NSL

Projectorganisatie		
DCMR	€19.000 per jaar (totaal € 57.000,-)	Gemeente Alblasserdam
Enquête	€10.000 (in jaar 2)	Gemeente Alblasserdam
RebelGroup	Inzet wordt bekostigd binnen de acties waaraan bijdrage wordt geleverd	
KR Communicatie	Inzet wordt bekostigd binnen de acties waaraan bijdrage wordt geleverd	

Tabel 1 kostenraming implementatieplan (top 5 acties en flankerende acties)

Het college van B en W heeft op 28 maart 2017 besloten om h totaal benodigde budget voor 2017 ter grootte van € 74.000 als volgt te dekken.

- € 35.000 uit budget incidentele ruimte samenlevingsagenda 2017
- € 19.000 voor het meetpunt van DCMR uit product milieu
- € 20.000 uit het jaarprogramma OZHZ waarvoor het budget staat op het product milieu.

Op basis van de jaarlijkse evaluatie stelt de gemeenteraad nieuwe acties met bijbehorend budget vast waaraan het daaropvolgend jaar wordt gewerkt.

Uitvoering

1.1 Prioritering acties

Op basis van criteria en wegingsfactoren is een top 5 aan acties geïdentificeerd waarmee zal worden gestart. Deze top 5 is in tabel 1 opgenomen. Op pagina 18 van het implementatieplan is de toegepaste systematiek in de prioritering van de acties alsook de top 5 van acties afzonderlijk toegelicht.

#	Initiatief	Pijler
1	Bord plaatsen 'Welkom milieuvriendelijke auto's'	Lokale actie
2	Voorlichten + stimuleren verantwoorde houtstook	Bewustwording
3	Onderzoek toelaten vrachtverkeer op Torenbrug	Lokale acties
4	Alblasserdam als sociale proeftuin	Lokale acties
5	Koppeling thema gezondheid en luchtkwaliteit	Lobby

Tabel 2 top 5 acties

1.2. Flankerende acties: mobilisering participierend vermogen burgers

Naast de geprioriteerde top 5 aan acties zijn door de regisseur OZH samen met Rebel Group en de provincie Zuid-Holland flankerende acties geïdentificeerd die nodig zijn om het participierend vermogen van burgers verder te stimuleren. Op pagina 12 van het actieprogramma zijn de volgende flankerende acties toegelicht:

- ✓ **Online participatieplatform (e-government):** Om op een innovatieve manier burgerparticipatie mogelijk te maken, zal de gemeente een online participatieplatform opzetten. De gemeente Alblasserdam kan op dit platform haar ideeën delen, maar inwoners kunnen ook reageren op de ideeën en zelf ideeën aandragen. Op deze manier kunnen dus ideeën door middel van crowdsourcing worden opgehaald en aangescherpt. Er bestaan standaardoplossingen om een online participatieplatform mogelijk te maken, zoals het recent opgestarte CitizenLab¹, welke wordt gebruikt door bijvoorbeeld de gemeente Hasselt (België) en Schiedam;
- ✓ **Burgers zelf laten meten:** er bestaan verschillende sensoren waarmee burgers zelf de luchtkwaliteit kunnen meten. Door hier meer inzicht in te krijgen, raken burgers tevens beter op de hoogte van de impact van hun eigen handelen en de mogelijkheden om luchtkwaliteit te verbeteren. De gemeente beoogt simpele sensoren aan te schaffen, die burgers kunnen lenen om zelf metingen te verrichten. In de communicatie over deze actie zal de gemeente aansluiten bij de landelijke communicatiestrategie: <https://www.samenmetenaanluchtkwaliteit.nl/>. Tevens zullen burgers worden gewezen op de app van DCMR, waar ze al informatie over de lokale luchtkwaliteit kunnen vinden.
- ✓ **Crowdfunding voor overheden en burgers:** Burgers (maar ook ondernemers) motiveren om actiever mee te doen met - en investeren - in hun eigen leefomgeving. De kracht van het actieprogramma ligt namelijk in gezamenlijkheid, interactie en participatie. De interactie met en de participatie van de inwoners van Alblasserdam is daarom van groot belang. Die kracht zit in initiatieven, in sociaal ondernemerschap, in burens die iets voor elkaar willen betekenen, in milieuvrindelijke ondernemers.
De gemeente zet in op de participaties van burgers en bedrijven door hen te betrekken bij de werkgroep, een online participatieplatform op te zetten en door zowel in tijd als budgettaire ruimte te bieden voor burgerinitiatieven. Dit houdt in dat inwoners individueel kunnen investeren in een initiatief. Daarbij raken inwoners door crowdfunding direct betrokken bij de actie. Crowdfunding kan tevens ingezet te worden bij gebrek aan

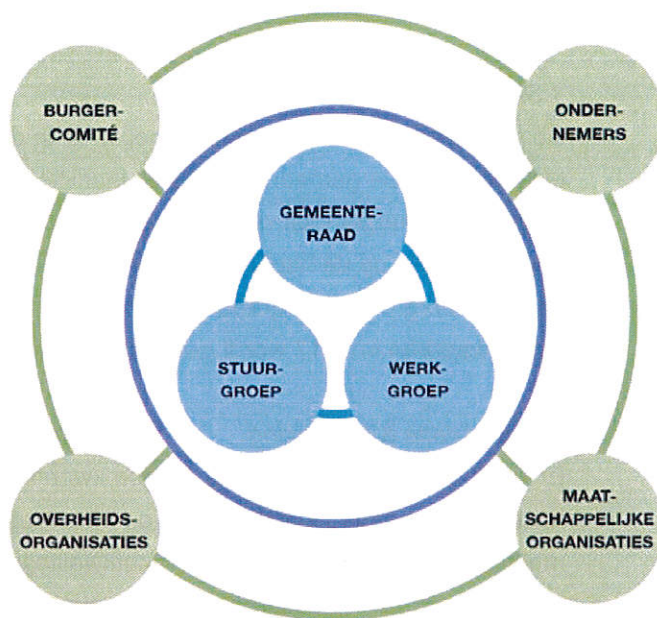
¹ Zie: <http://www.citizenlab.co/?lang=nl>

middelen om acties uit het actieprogramma te realiseren. Voor ervaringen van andere gemeenten, zie het volgende handboek: <http://www.douwenkoren.nl/single-post/2016/11/25/Overheden-crowdfunding-Aan-de-slag>

1.3. Organisatie

De werkgroep Lucht heeft vanaf het ontstaan op een innovatieve en participerende manier gewerkt, wat erg succesvol is gebleken bij het opstellen van het actieprogramma luchtkwaliteit. Het ligt daarom voor de hand om deze innovatieve manier van werken voort te zetten en hier verdergaande vormen in te vinden, om ook andere partijen en inwoners te betrekken.

Onderstaande afbeelding geeft de organisatiestructuur weer. De blauwe kern is de traditionele organisatievorm waar Alblasserdam ruimschoots ervaring mee heeft. Voor de verdere implementatie wordt deze organisatiestructuur uitgebreid door de verbinding te zoeken met vertegenwoordigers van externe organisaties om een optimaal draagvlak te creëren. Externe organisaties zijn onder meer burgers en ondernemers en de provincie Zuid-Holland. De provincie heeft benoemd dat Alblasserdam als blauwdruk kan dienen voor het provinciaal luchtkwaliteitsbeleid. Gegeven deze rol zal de provincie regelmatig bij de activiteiten en besluitvorming worden betrokken.

Figuur 1 flexibele organisatiestructuur

1.3.1. Stuurgroep

De stuurgroep bestaat uit wethouder Kraijo, een aantal afgevaardigden uit de raadswerkgroep Lucht en indien nodig een afgevaardigde van de provincie Zuid-Holland.

De stuurgroep zal de rollende agenda beheren en beslissingen nemen over het al dan niet toevoegen of afronden van acties. De stuurgroep vraagt de gemeenteraad een mandaat voor een jaar om snel en flexibel de top 5 acties en flankerende acties uit te voeren door de werkgroep en om besluiten te nemen over het wijzigen van de rollende agenda (oppakken van bestaande acties uit het actieprogramma luchtkwaliteit wanneer de top 5 is afgerond). Tevens rapporteert de stuurgroep door middel van een evaluatierapport (opgesteld door de werkgroep en geaccordeerd door de stuurgroep) jaarlijks de voortgang aan de gemeenteraad. Jaarlijks stelt de stuurgroep aan de gemeenteraad een nieuwe set van acties inclusief het benodigd budget voor waaraan het daaropvolgend jaar wordt gewerkt.

Aan presidium wordt gevraagd een voorstel te doen aan de raad over benoeming.

1.3.2. Werkgroep

De werkgroep rapporteert aan de stuurgroep en zal zorgdragen voor de uitvoering van de top 5 projecten en flankerende acties.

De werkgroep zal bestaan uit in ieder geval een gemeentelijk regisseur, ondersteund door derden als OZHZ, Rebel Group, KR Communication en de provincie Zuid-Holland.

De vaste kern van de werkgroep zal tweewekelijks bij elkaar komen gedurende de looptijd van het programma. De betrokken burgers/lokale bedrijven zullen hier ten minste een keer per maand bij aansluiten. Ook zal – indien de activiteiten op regionale schaal relevant zijn – de provincie bij de werkgroep aansluiten. Halfjaarlijks zal er een overleg ingepland worden met de stuurgroep over de voortgang en eventuele besluitvorming. Hierbij kunnen ook (indien noodzakelijk) vertegenwoordigers van externe partijen aanschuiven.

1.3.3 gemeenteraad

De gemeenteraad heeft een prominente rol in de uitvoering van de acties van het actieprogramma luchtkwaliteit. De gemeenteraad stelt jaarlijks op basis van de evaluatie de nieuwe acties met bijbehorend budget vast waaraan het daaropvolgende jaar wordt gewerkt. Periodiek wordt de gemeenteraad op de hoogte gehouden door de stuurgroep over de vorderingen van de acties. De (raads) werkgroep gaat graag in gesprek met de gemeenteraad over de aanpak van de eerste vijf acties waaraan in 2017 wordt gewerkt door de werkgroep.

1.4. Evaluatie & monitoring

Er vindt zowel een kwalitatieve als een kwantitatieve effectmeting van het actieprogramma plaats. Het bestaande meetpunt speelt binnen de kwantitatieve effectmeting een rol. In aanvulling op de meetresultaten wordt door OZHZ luchtkwaliteitsberekeningen uitgevoerd om de vordering van het actieprogramma Alblasserdam-breed inzichtelijk te maken. Daarnaast vindt een kwalitatieve effectmeting plaats door middel van een enquête waardoor de voortgang wordt gemeten van bewustwording onder burgers (in welke mate dit is af- of toegenomen). Hiervoor wordt gestart met de uitvoering van een nulmeting waaraan bij de vervolgmeting wordt getoetst.

Jaarlijks rapporteert de stuurgroep aan de gemeenteraad over de voortgang van het actieprogramma en de stand van zaken betreffende de uitgevoerde acties.

1.5. Planning

Het is van belang om flexibiliteit in het programma te creëren zodat tussentijds kan worden bijgestuurd indien acties niet de beoogde effecten bereiken, dan wel indien ontwikkelingen leiden tot andere prioritering van acties. Gedurende de looptijd van het programma kunnen nieuwe initiatieven worden toegevoegd, alsmede initiatieven van de lijst af worden gehaald wanneer deze niet effectief of haalbaar zijn gebleken.

De onderstaande planning is gebaseerd op de acties en prioritering zoals beschreven in hoofdstuk 3 van het implementatieplan.

Acties	2017	2018	2019	2020
Actie 1. Bord plaatsen en onderzoek milieuzone				
Actie 2. Voorlichten verantwoorde houtstook				
Actie 3. Onderzoek vrachtverkeer op Torenbrug				
Actie 4. Alblasterdam als proeftuin (incl. lopende proeftuinen)				
Actie 5. Koppeling gezondheid en luchtkwaliteit				
Evaluatie en hereiken rollende agenda		▲	▲	▲
Nieuwe initiatieven o.b.v. rollende agenda				

Figuur 2 Planning acties verbetering luchtkwaliteit

Communicatie

Het door de provincie ingehuurd bedrijf KR Communication heeft samen met de raads werkgroep een heldere, ondersteunende communicatiestrategie ontwikkeld. Het actieprogramma hanteert de campagneslogan 'Samen sterk voor schone lucht!'. De (ondersteunende) communicatie wordt op een consistente wijze vanuit hetzelfde campagneconcept ingevuld. Op deze wijze wordt de herkenbaarheid van het actieprogramma vergroot. Door middel van de ondersteunende, terugkerende vraag 'Wat is jouw bijdrage aan een betere luchtkwaliteit?' wordt het brede maatschappelijke commitment gezocht en wordt de doelgroep aangesproken op het nemen van eigen verantwoordelijkheid (bewustwording). In figuur 3 is de communicatiefocus (blauw-wit gestreept) per pijler en doelgroep aangegeven. Uitgangspunt van de campagnes is, dat de ondersteunende communicatie primair aanzet tot een attitudewijziging bij de doelgroep, om vervolgens aan gedragswijziging te werken. Een voorbeeld van een campagne voor bewustwording van inwoners is het starten van de campagne houtstook. Door deze campagne worden de inwoners geïnformeerd over het juiste gebruik van een houtkachel of buitenhaard.

Figuur 3 Communicatiestrategie actieprogramma luchtkwaliteit

Bijlagen

- Implementatieplan luchtkwaliteit gemeente Alblasserdam;
- Raadsbesluit implementatieplan luchtkwaliteit.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders

De secretaris,
S. van Heeren

De burgemeester,
J.G.A. Paans

Acties	2017	2018	2019	2020
Actie 1. Bord plaatsen en onderzoek milieuzone				
Actie 2. Voorlichten verantwoorde houtstook				
Actie 3. Onderzoek vrachtverkeer op Torenbrug				
Actie 4. Alblasserdam als proeftuin (incl. lopende proeftuinen)				
Actie 5. Koppeling gezondheid en luchtkwaliteit				
Evaluatie en hereiken rollende agenda		▲	▲	▲
Nieuwe initiatieven o.b.v. rollende agenda				

Figuur 2 Planning acties verbetering luchtkwaliteit

Communicatie

Het door de provincie ingehuurd bedrijf KR Communication heeft samen met de raads werkgroep een heldere, ondersteunende communicatiestrategie ontwikkeld. Het actieprogramma hanteert de campagneslogan 'Samen sterk voor schone lucht!'. De (ondersteunende) communicatie wordt op een consistente wijze vanuit hetzelfde campagneconcept ingevuld. Op deze wijze wordt de herkenbaarheid van het actieprogramma vergroot. Door middel van de ondersteunende, terugkerende vraag 'Wat is jouw bijdrage aan een betere luchtkwaliteit?' wordt het brede maatschappelijke commitment gezocht en wordt de doelgroep aangesproken op het nemen van eigen verantwoordelijkheid (bewustwording). In figuur 3 is de communicatiefocus (blauw-wit gestreept) per pijler en doelgroep aangegeven. Uitgangspunt van de campagnes is, dat de ondersteunende communicatie primair aanzet tot een attitudewijziging bij de doelgroep, om vervolgens aan gedragswijziging te werken. Een voorbeeld van een campagne voor bewustwording van inwoners is het starten van de campagne houtstook. Door deze campagne worden de inwoners geïnformeerd over het juiste gebruik van een houtkachel of buitenhaard.

Figuur 3 Communicatiestrategie actieprogramma luchtkwaliteit

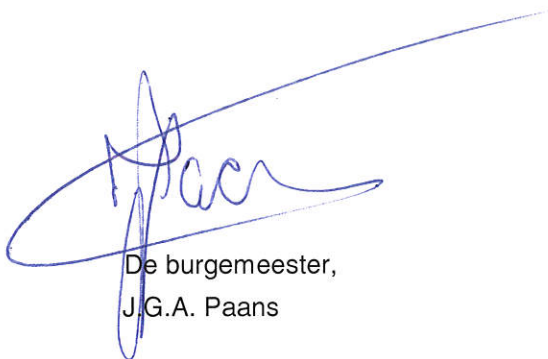
Bijlagen

- Implementatieplan luchtkwaliteit gemeente Alblasserdam;
- Raadsbesluit implementatieplan luchtkwaliteit.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'S. van Heeren'.

De secretaris,
S. van Heeren

A large, stylized handwritten signature in blue ink, appearing to read 'J.G.A. Paans'.

De burgemeester,
J.G.A. Paans